

17 APR 2019

Beschut werk: wel budget, weinig werkplekken

Wel willen werken, maar geen werk krijgen. Dat geldt voor veel mensen met een indicatie beschut werk. Gemeenten hebben budget om werkplekken voor hen te organiseren. Twee derde van de gemeenten loopt sterk achter. Hier is minder dan de helft van het aantal werkplekken van de taakstelling gerealiseerd.

 Bewaren

Foto: Jeroen Poortvliet

Dat blijkt uit het rapport **Thermometer Beschut werk – wel budget, weinig werkplekken**. De Landelijke Cliëntenraad (LCR) onderzocht de voortgang van beschut werkplekken en overhandigde het rapport aan staatssecretaris Van Ark. Die heeft beloofd er zorgvuldig naar te kijken.

Omslachtig

De Wet sociale werkvoorziening (Wsw) is in 2015 'op slot' gegaan. Wie wil werken, maar door een beperking aangepaste omstandigheden nodig heeft, kan sindsdien via de Participatiewet een beroep doen op de regeling beschut werk. 'Wat ons betreft was de mogelijkheid om een beschut werk-indicatie te krijgen vanaf het begin te omslachtig', zegt Peter van Leeuwen, beleidsmedewerker van de LCR. 'Gemeenten moesten kandidaten doorsturen naar het UWV. Het viel ons meteen al op dat er maar weinig mensen werden gekeurd. We hebben ervoor gepleit dat mensen zelf een indicatie bij het UWV konden aanvragen.'

Zelfaanvragers

Dat zelf aanvragen bij het UWV is sinds 2017 mogelijk. 'En wat zie je nu? Uit recente cijfers blijkt dat via gemeenten 2197 personen zijn doorverwezen voor een indicatie. 3693 mensen hebben zelf een aanvraag ingediend. Binnen anderhalf jaar overtreft het aantal "zelf-aanvragers" het aantal gemeentelijke aanvragen dus al ruim. Dat is een teken dat mensen niet gelaten afwachten, maar zelf actie ondernemen. Van de 5890 aanvragen hebben er 4094 een indicatie gekregen.'

Budget voor taakstelling

Ook al hebben deze mensen een indicatie, dat betekent nog niet ze ook allemaal snel aan de slag kunnen. 'We kregen als LCR steeds meer signalen binnen dat mensen met een indicatie beschut werk toch nog niet aan het werk waren. En dat is vreemd, omdat gemeenten een taakstelling hebben gekregen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Elke gemeente dient dus voor een bepaald aantal beschut werkplekken te zorgen', legt Van Leeuwen uit. Gemeenten krijgen daarvoor ook een budget toegekend, passend bij het aantal werkplekken.

Helft wacht op werkplek

'Toen we de cijfers van eind 2018 analyseerden, zagen we dat van de 4094 personen met een indicatie beschut werk nog bijna de helft, om precies te zijn 46 procent, wacht op een werkplek. Dat heeft ons geprikkeld om eens goed door de cijfers te gaan. Het kan toch niet waar zijn dat gemeenten wél geld krijgen voor de beschut werkplekken, maar ze niet realiseren? Hoe zit dat dan? Moeten de gemeenten het budget terugbetalen? Welke rechten hebben mensen met een beschut werk-indicatie eigenlijk? Hoe kan op deze manier in 2040 het doel van 30.000 Beschut werkplekken worden gehaald?'

In de gevarezone

Om een duidelijk beeld te krijgen analyseerde de LCR de realisatiecijfers van UWV. Die houdt het aantal keuringen, indicaties én gerealiseerde werkplekken per werkgeversservicepunt/arbeidsmarktregio bij. Van Leeuwen: 'Om te bezien of gemeenten op de goede weg zijn, maakten we in ons onderzoek een indeling in drie klassen: gemeenten met een realisatie van 70 procent of meer, tot 70 procent en onder de 50 procent. Maar liefst 66 procent van de gemeenten bevindt zich in de gevarezone: zij hebben minder dan de helft van het aantal beschut werkplekken van hun taakstelling gerealiseerd.'

Koploper

Midden-Gelderland staat er het slechtst voor met maar 6 procent realisatie. 17 procent van de gemeenten heeft tot 70 procent gerealiseerd. Die hebben misschien een goede reden waarom ze nog niet de taakstelling hebben gehaald. Nog eens 17 procent heeft 70 procent of meer gehaald. Daar is het proces onder controle. 'Absolute koploper, en dat mag ook weleens gezegd worden, is de regio Haaglanden. Zij hebben maar liefst 103 procent gerealiseerd. Het kán dus wel.'

Straffeloos niets doen

Wat de LCR betreft, kent deze beperkte realisatie van beschut werkplekken een aantal problemen. Als eerste noemt Van Leeuwen de financiering. 'Er gaat wel geld naar gemeenten, maar ze kunnen er klaarblijkelijk straffeloos niets mee doen. Er is geen enkele zekerheid ingebouwd dat het budget wordt besteed aan beschut werk.' Het tweede probleem is het aantal indicaties in verhouding tot het aantal beschut werkplekken in de taakstelling. 'Idealiter is dat aantal in balans: net zoveel indicaties als te realiseren werkplekken. Dat blijkt niet het geval te zijn. Sommige gemeenten hebben veel meer indicaties dan het aantal te realiseren werkplekken.'

Taakstelling te ambitieus

'In andere gemeenten zijn er simpelweg niet voldoende mensen die aan het werk gezet kunnen worden', vervolgt Van Leeuwen. Daar is de taakstelling mogelijk te ambitieus gesteld. Tenslotte zijn er gemeenten die pas in het laatste kwartaal van een budgetjaar mensen aan het werk zetten. Ze besparen daarmee op uitgaven, omdat die in kas blijven over de eer-

ste drie kwartalen. Gemeenten die het 'goed' doen, hebben het hele jaar kosten. Verder onderzoek moet duidelijkheid geven over hoe dit precies zit.

Meest kwalijk

'Het ministerie stuurt nauwelijks op de taakstelling', zegt Van Leeuwen. 'Gemeenten krijgen budget en kunnen vervolgens doen wat ze willen. Ondertussen blijven mensen met een indicatie Beschut werk aan de kant staan. Zij lijden hierdoor financieel schade omdat zij niet kunnen werken en dat vind ik eigenlijk het meest kwalijk.' Het systeem van budgetteren en taakstellingen zou wat de LCR betreft nader bekeken moeten worden. Is de taakstelling te ambitieus – gewoon niet genoeg mensen met een indicatie beschikbaar – dan kan dat geld beter worden toegekend aan gemeenten met juist meer indicaties dan de taakstelling.

Voorschotten

Het zou veel beter zijn om het budget ook te oormerken zodat het geld alleen aan beschut werken kan worden besteed, betoogt de LCR. 'Nu lijken gemeenten geen gevolgen te ervaren als de taakstelling niet wordt gehaald. Het is logisch om voorschotten te verbinden aan de gerealiseerde taakstelling. Bijvoorbeeld: pas als meer dan 50 procent van de beoogde beschut werkplekken er ook daadwerkelijk zijn, volgt het volgende voorschot. Ik denk ook dat het goed is om de taakstelling aan te passen als gemeenten onder de 30 procent realisatie zitten.'

Successen als voorbeeld

Van Leeuwen vindt één ding nog belangrijker: 'Gemeenten die wél hun taakstelling halen zouden we moeten analyseren. Hun successen kunnen als voorbeeld dienen voor anderen. Uiteindelijk gaat het erom dat mensen zo snel als mogelijk aan het werk gaan. Cliënten die onnodig lang aan de kant staan, moeten dit melden bij de gemeente. Komen ze er niet uit, dan kunnen ze zich ook melden bij de Nationale ombudsman. Die heeft een speciaal meldpunt signalen en klachten beschut werk geopend. De ombudsman kan ook een klacht voor hen in behandeling nemen. Iedereen ziet hoe belangrijk dit is. Dus laten we er gewoon werk van maken.'

ZORG+WELZIJN MAGAZINE

PREMIUM

COLUMN Een goed leven?

Elk mens heeft recht op een goed leven. Wij laten het ook graag aan mensen zelf over om te beslissen wat een goed leven is. Niet iedereen wil hoogleraar worden. En niet iedereen wil op zondagavond alleen maar voetbal kijken met een biertje erbij. Zoals de meningen verschillen over wat een goed leven is, zo verschillen ook de meningen over de rol van de overheid bij het bereiken van dat goede leven. De een vindt dat de overheid er vooral is om mensen tegen elkaar te beschermen bij het nastreven van het goede leven. De ander vindt juist dat de overheid mensen (ook) meer moet faciliteren bij het nastreven van dat goede leven.

INTERVIEW

PREMIUM

Mensen vallen liever dood dan dat ze hulp vragen van hun omgeving

Als iemand met beginnende dementie vereenzaamt, burenen afwerend zijn, vrienden zoekende, dan ligt daar een rol voor de sociaal werker. Maar die sociaal werker laat deze 'kerntaak', mede dankzij beleid, nu te vaak liggen, vindt lector Lillian Linders.